

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Controversiæ Generales Recentiorum de Probabilitate opinionum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

CONTROVERSIÆ

GENERALES

RECENTIORUM.

De Probabilitate opinionum.

§. I.

*Exponitur status Controversiæ, & communis
Auctoritas contra Impugnatores
Probabilitatis.*

Controversia de licito usu opinionis probabili-
lis, relictâ etiam probabiliori, vix ante hæc
tempora mota, aut nota fuit : de illo usu passim
antiqui non dubitarunt. Placuit tamen quibus-
dam, nescio quo affectu, doctrinam aliis omni
ævo communem, tanquam Scholæ Societatis
propriam, multis modis infectari. Non equidem
tali nos honore dignamur, ut magnorum vi-
rorum qui nos præiuerunt duces statuamur. In-
ter primos Scriptores Societatis extitit Gabriel
Vasquez, hîc tamen disertè notat 1. 2. disp. 62.
cap. 4. n. 14. doctrinam illam in Scholis longè
antè sua tempora communem fuisse. Ante illum
idem notavit Michael Salonius tom. 1. de just. q.
63 ar. 2. cont. 2. conclus. 4. afferens, Multos ac
gravissimos Doctores ita sentire, ac maximè ex
disci-

62 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
discipulis S. Thomæ. Et verò ante Societatem
pridem eam doctrinam tradidisse reperitur ex
Schola Thomistica Barthol. Medina 1.2.q.19. a.
6. concl. 3. Lud. Lopez p. 1. Instruct. c. 120.
concl. 3. agens de Confessario absolvente juxta
pœnitentis opinionem minus probabilem. Fran.
Victoria in summa de Confes. num. 177. Thomas
Mercado de Contradict. l. 2. c. 5. Dom. Sotus in
4. d. 18. q. 2. a. 5. ad 5. ubi resoluit Confessarium
licite procedere cum omissione opinionis proba-
bilioris & magis tutæ. Barthol. de Ledesma in
Summario de pœnit. diffic. 14. concl. 5. Cui forte
inter antiquiores accenseri possit Petrus Ledes-
ma in Summa p. 2. tract. 8. cap. 22. ubi
ante concl. 12. asserit etiam hanc sententiam
tenere Medinam, & Orellanam, & multos al-
ios Doctores, ac præcipuè discipulos S. Tho-
mæ.

His consentiunt passim hodie ex eadem Scho-
la viri eruditione eximij, & nobis notissimi. Nec
non ex Schola amplissima Doctoris Subtilis
Scriptores celeberrimi, quibus non leve pondus
recentius adiecit autoritas gravissima Rev. P.
Herinx, uti & P. Van Sichein moderni Provin-
cialis, qui in Thesibus celeberrimis Lovanij de-
fensis 10. Septembris anno 1669. hanc de pro-
babilitate doctrinam plurium testimonio solide
confirmat, & postremò thesi 33. adducit Alex-
andrum Alensem qui in sua summa Theologica-
sæpe sententiam probabilem, etiam minus tu-
tam sequitur, ac proponit. Illam autem Sum-
mam jussu Alexandri IV. Facultas Parisiensis
examinavit, & appensis septuaginta duorum
Magistrorum sigillis approbavit. Ipseque Alex-
ander IV. Pontificio diplomate confirmavit.

Quo-

Quomodo confirmavit securè, si sententiam probabilem & minus tutam nunquam securè sequamur?

Ut verò rem hanc ex aliorum testimonio, ac disertis verbis summatim perstringam: Barthol. de Ledesma de Sacram. Pœnit. d. 14. concl. 5. pronunciat hanc doctrinam esse verissimam, & probari ex usu universali omnium. Stephanus Spinola opusc. de libera & prudenti electione agibulum, in præfatione asserit esse, Recentiorum omnium calculo, & universali pœnè populorum usu confirmatam. Hier. Garcias in Summa tract. 1. diffic. 5. dub. 2. n. 5. docet, tam communem & securam esse istam conclusionem, ut solus Machado pro se alleget 45. recentes Authores. Nec pauciores profert Pasqualigus Theatinus decisione 5. judicans, Hanc sententiam esse certissimam, & in materia morali posse demonstrari. Neque hæc unius gentis, aut Scholæ vox est: Cum pluribus ex Gallia Ysambertus, ex Hispania Montefimus, ex Italia Bonacina, uno ore pronunciant, hanc esse *Communem Theologorum Sententiam*. Adeo ut Angelus Bossius Clericus Regularis Tom. moral. varior. ad tit. 1. in appendice, non dubitet affirmare: *Apud quoscunque doctos & simul probos in toto orbe Christiano, nihil magis decantatum, quam licitum esse in operando sequi quamcunque opinionem probabilem, dummodo sit probabilis, etiam minus tutam, ubi non agitur de valore facti, vel de damno insequendo, sed de sola honestate operationis.*

Denique ut summatim procedam, pro hac sententia, quam ex *Bossio* jam expressi, adducere possim cum nostro *De Champs* in lib. de quæstione

ne

64 Pars 3. tract. 1. De Opiniorum probabilitate
ne Facti, extra Scriptores Societatis, Episcopos
decem, Doctores Sorbonicos quatuor, nec plu-
res ex illis nostro sæculo de hac quæstione
scripserunt. Addo ex aliis Ordinibus Religiosis
simul sumptis Authores omnino sexaginta. Et
ex ceteris orbis Christiani Doctoribus clarissi-
mis, viginti duos. Quod si velimus omnium si-
mul Authorum etiam Societatis numerum inire,
pro nostra sententia centum quinquaginta no-
vem adducit Sarasa in part. 2. nec pauciores pro
ea recenset Terillus in quæst. 22. qui ut fidus,
& oculatus sit testis, illos à se lectos affirmat,
author eximiè doctus, & religiosus, & pro
illustranda re litteraria longiori ævo dignissi-
mus.

Mirum sanè paucos Recentiores, qui contra
probabilitatis usum infurgunt, ex tot Scripto-
ribus, unum sibi vel alterum tanquam pro-
babilitatis authores exagitandos suscepisse, ac
si in ceterorum omnium Scriptis peregrini
fuissent.

At voluenda illis erant saltem Pontificum
oracula, ne nimis incautè per authoris privati
latus supremæ Sedis autoritas aliquid patere-
tur. Licitum esse amplecti opinionem proba-
bilem omiſsa tutiore saltem minus probabili, sen-
ferunt illi Pontifices, qui in voto solemnī Casti-
tatis de facto dispensarunt, scilicet, Alexander
III. Honorius II. Cælestinus III. Clemens II. &c.
Quia tantum est probabilis opinio quod Ponti-
fex habeat potestatem dispensandi in solemnī
voto Castitatis. Hanc tamen sententiam sequi
non dubitarunt, omiſsâ tutiori quam docet D.
Thomas, & plures alij, nimirum non posse
Pontificem in solemnī Castitatis voto dispensa-
re.

re. Tutius sanè foret Pontificem, negando dispensationem, se non exponere periculo usurpandi potestatem sibi indebitam, & Religiosum non collocare in periculo deinceps peccandi contra votum castitatis; quod fiet, & quidem in materia quæ est contra legem naturæ, si forte probabilis opinio quam secuti sunt illi Pontifices à parte rei non subsistat.

Possim quoque hic adducere authoritatem, & exemplum in luce Ecclesiæ notissimum, illorum Pontificum, qui non dubitarunt in Matrimonio rato dispensare; quod tamen per Pontificem solvi non posse, *opinionem esse probabilissimam*, & *eam Theologos communiter tenere*, affirmat Sanchez lib. 2. de matrim. d. 14. n. 1. citatque pro ea Scotum, & Scotistas, pluresque alios, cum Domin. Soto, qui lib. 7. de Iust. q. 2. a. 5. eam habet ita certam, ut vix velit oppositam esse probabilem. Unde manifestum est primò, Opinionem quam in dispensando secuti sunt Pontifices tantum esse probabilem: secundò illam esse minus tutam, cum multò tutius foret non dispensare in matrimonio quod constat fuisse ratum & validum, & per omissionem dispensationis nullum erat periculum alicujus legis violandæ. Dispensationem verò in matrimonio rato concessisse reperitur Gregorius VII. Martinus V. Eugenius IV. Paulus III. Greg. XIII. Pius IV. & Pius V. Idemque fecisse Adrianum VI. olim Lovanij Doctorem fatetur Sinnichius in Saul. Exr. c. 17. pag. 227. quamvis ipse Adrianus aliquando docuerit illam potestatem Pontifici non competere.

Facile foret eandem sententiam probare ex jure Canonico Cap. *Laudabilem.* de frigidis & male-

66 Pars 1. tract. 1. De Opinionum probabilitate
maleficiatis, ubi Cælestinus III. naturaliter frigidis ad experientiam copulæ nuptialis, si frigiditas prius probari non poterat, concedit ut cohabitent ad triennium; atqui post copulam per biennium frustra attentatam, multò prababilius est sub finem triennij subesse impedimentum impotentia, adeoque matrimonium esse nullum; & multò tutius foret à thoro conjugali abstinere, & utrimque castè vivere, idque in materia juris naturæ, in qua Pontifex nequit dispensare. Et tamen in casu illo conjuges licitè se mutuo tangunt, & copulam tentant, idque à Pontifice positivè permittitur: non aliam certè ob causam, quam quia usque ad finem triennij manet probabilitas potentia ad copulam, quamvis illa sit multo minor quam probabilitas impotentia, appetente sine triennalis experimenti.

S. 2.

Elucidatur ex dictis ulterius, quo modo aliquis possit prudenter, adeoque licitè operari ex sententia minus probabili, minusque in speciem tuta.

DE monstratur viâ maximè clarâ, & facili; tam ex parte intellectus, quàm ex parte voluntatis. Quia ut voluntas prudenter intellectui imperet assensum intuitu assequendæ veritatis, quod est proprium bonum intellectus, non requiritur major cura & perfectio, quàm ab eadem voluntate exigitur in ordine ad proprium ob-

objectum, quod est bonum. Atqui ut in electione proprii objecti voluntas prudenter agat, necesse non est semper ut eligat bonum quod cognoscit esse præstantius, sed sufficit ut eligat illud quod verè bonum est. Ergo ut voluntas prudenter determinet intellectum ad assensum, non tenetur illum ad partem probabiliorum aligare, sed sufficit si ad partem minus probabilem suo imperio illum determinet. Sic enim magis promouet bonum intellectus, quàm si illum ab omni iudicio suspenderet: & cum magna spe obtinendæ veritatis sic procedit, cum supponatur pars illa, etsi minus probabilis, esse tamen verè & certò probabilis, hoc est, illis motivis innixa, quæ per se virum prudentem ad assensum meritò movere possunt. Nam etsi eligeret partem quæ apparet magis probabilis, non nisi etiam cum aliqua formidine illi assensum præbere possit, cum hæc sit cuius assensui probabili intrinseca. Et verò quis est qui illos peccati aut imprudentiæ arguat, qui etiam cum iuramento ritè se determinant ad amplectendum vel tradendum doctrinam sui Magistri, ut doctoris Angelici, etsi forte quandoque ipsis in suis Magistris appareant aliquæ sententiæ oppositis minus probabiles, quia hoc magis conducit ad Doctoris alicujus præstantissimi doctrinam, & Scholam promovendam.

Declaratur ulterius hæc doctrina in ordine ad quæstiones morales. Quæstio sit, an licitum sit pingere in die festo. Probabilius est id non licere, minus probabile id licere. In hoc casu voluntas spectato suo fine, sive bono sibi proprio prudenter determinat intellectum ad probabilem assensum, quod liceat pingere in die festo.

Quia

Quia sic ex una parte plurimum promovet suum bonum, & libertatem in pingendo si velit, & ex apposita parte nihil patitur detrimenti, quia adhuc retinet suam libertatem etiam ad non pingendum, tanquam ad opus Consilij sub peccato non obligantis. Quod autem per hoc plurimum promoveat bonum suum patet, quia sic aufert à se obligationem abstinendi ab illo opere: atque ita removet periculum peccandi, cui aliàs subiaceret: & cui se ultro exponeret, si intellectum ad oppositum assensum determinaret, quæ etiam omnino ad prudentiam pertinent.

Quod si insuper reflectat, quàm incerta sit major rei probabilitas in ordine ad determinatam objecti veritatem: & quàm difficile sit motiva omnia tam extrinseca quam intrinseca utriusque partis æquâ lance sic ponderare, ut major probabilitas certò attingatur: item, quàm sæpe contingat id postea verius apprehendi, quod minus probabile apparebat; facile profectò judicabile se non imprudenter agere, si opinioni, etsi minus, verè tamen probabili se conformet. Certum autem est Deum neminem violatæ legis reum habere, qui prudenter iudicat illam hic & nunc suæ actioni non adversari, quod per opinionem etiam minus probabilem fieri posse hactenus demonstratum est.

Quidquid huic demonstrationi obiicietur, non potest aliud concludere, quàm quod perfectius ager voluntas imperando assensum, & usum partis probabilioris, quod tamen semper verum non esse ex dictis, & infra dicendis facile colligitur. Sed ut omnino verum id esset, quomodo sic

inferes, Istud est perfectius, ergo nunquam licebit voluntati imperare aut sequi sententiam minus probabilem, quia hoc est minus perfectum. Manifestum autem est nullum dari præceptum semper amplectendi perfectiora aut tutiora, aliàs opera quæ sunt Consilij sic in præcepta verterentur.

Porro radicem præcipuam, ex qua pullulant aliæ impugnationes hujus sententiæ, conemur breviter & clarè detegere, hoc modo. Dicunt: *Prudentis est eligere tutius*. Hoc sanè non rectè: sed sic: Prudentis est eligere tutum, & Prudentioris vel Prudentissimi est, eligere tutius vel tutissimum. Ad omnem autem Prudentiam non datur præceptum: sed simpliciter ad operationem Prudentem, & hæc sola hic exigi potest: nonne hoc manifestum? Nunc quæro ulterius: Quare electio opinionis minus probabilis in concursu probabilioris non possit esse tuta? Quia, inquis, *Opinio probabilior est tutior*. Rectène sequitur; Opinio probabilior est tutior, ergo probabilis, non est tuta? Obedientia est melior quam victima, ergo victima non est bona. Nonne defectus hujus sequelæ facile percipitur? Progredior porro, & inquirò: An opinio probabilior sit *absolute*, tutior minus probabili, uti supponis? Manifestum est non esse: sed tantù in hoc unico tutior apparet, quod magis videatur attingere veritatem objecti, etsi forte in re eam nullo modo attingat. Aliunde verò electio opinionis minus probabilis est certò tutior: nempe ex eo, quod eligendo minus probabilem, in eximenda obligatione præcepti, vitentur pericula plurima formalis peccati, quæ passim fierent ex persuasione obligationis sub peccato circa innumera
præ-

70 Pars 3. Tract. 1. De Opinionum probabilitate
præcepta, forte etiam in re non obligantia. An
ergo tutius non sit vitare frequens periculum
formalis peccati, quo Deus certò offenditur,
quàm periculum aliquod materialis peccati, quo
Deus certò non offenditur, & cujus periculum
non tenentur homines quovis modo vitare, ut
eligendo statum religiosum, vel abdicando offi-
cia, & beneficia, quod per se notum est: & ob
has considerationes in titulo addidi, *in speciem*
minus tuta. Ex quibus satis patet, nihil obstare
quo minus electio illa prudens & tuta censeatur,
præsertim cum non sistatur in hoc iudicio
directo de probabilitate objecti, sed in conclu-
sione practica & certa de honestate actionis,
quæ jam magis explicabitur.

Itaque ex his ita stabilitis de prudenti assensu
partis minus probabilis circa honestatem objec-
ti, nunc ulterius facile ostenditur quo modo in-
de perveniatur ad certitudinem practicam de
honestate nostræ actionis, & de ea conscientia
omnino certa formetur. Nititur enim hoc evi-
denti syllogismo. Certum est hanc opinionem
minus probabilem, v.g. quod liceat pingere die
festo, esse verè probabilem, adeoque verè pru-
dentem. Supponitur enim niti motivis ad fun-
dandum assensum sufficientibus, nam aliàs pro-
babilis non esset. Atqui prudenter agendo cer-
tò non possum peccare. Ergo certum est licitum
mihi esse, pingere in die festo. Utraque præ-
missa est clara, ergo certa est consequentia in
debita forma ex illis deducta. Atque hoc est
ultimum dictamen certificans intellectum de
honestate suæ electionis & operationis termina-
tæ ad partem speculativè quidem minus proba-
bilem, sed quoad honestatem operationis prac-
ticè

ticè certam. Nec alia certitudo directa ad operandum, in rebus utrimque probabilibus, ulla ex parte inveniri poterit.

Ex his quæ deduxi existimo meritò posse observari, inter hanc doctrinam, & illam quàm tradunt alij qui eam studiosè oppugnant, valdè modicum, & forte nullum in re fore discrimen, si velint ad eam animo sat pacato attendere 1. Docent illi ad formandam in praxi conscientiam, judicium certum esse necessarium: idem admittit hæc sententia, quæ requirit judicium ultimum certum de honestate actionis, uti jam in priori syllogismo ostendi. 2. Admittere etiam debent illi, opinionem minus probabilem fundare posse judicium prudens de objecti veritate, non obstante formidine quæ opinioni inest de opposito? nam hanc ipsam formidinem involuit definitio omnis opinionis verè probabilis, etsi motivis ad prudentem assensum sufficientibus niti debeat. Quod si in formando de objecti veritate prudenti judicio, illa formido obesset, nulla opinio, etiam probabilior, imo nec moralis certitudo sufficeret; quia hæc etiam aliquam formidinem & fallibilitatem admittit. 3. Necessarium est etiam illos distinguere inter judicium de veritate objecti, & judicium de honestate actionis: ad illud formandum illi, qui Probabilistæ vocantur, dicunt probabilitatem minorem posse sufficere, non verò ad judicium practicum de honestate nostræ actionis. Certum autem & aliis esse debet, quod judicium prudens & certum de honestate actionis possit consistere cum objecti falsitate à parte rei: aliàs nec moralis quidem certitudo ad honestum & prudentem actionem sufficeret. Nam falsitas ob-

jectiva

72 Pars 3. Tract. 1. De Opinionum probabilitate
jectiva stare potest cum morali etiam iudicii
certitudine, cum hæc quoque admittat aliquem
gradum fallibilitatis.

Ex quibus patet, inter utramque partem in
re ipsa, & in praxi agendi, non subesse quan-
tum prætendunt discordiam, sed potius in modo
loquendi: atque in actionibus particularibus
plerosque probabilitatis defensores nihil sibi li-
citur censere, quod alij non æquè in praxim re-
ducunt.

Has igitur concordiaæ mutuaæ leges statuamus.
Primo, ut dicatur utrimque, ad licitè operandum
requiri dictamen conscientiaæ moraliter certum;
in quo de facto partes consentiunt. 2. Ut in o-
perando, pro morali certitudine, non accipiatur
major probabilitas, quod aliqui faciunt, qui vo-
lunt sic persuadere se non nisi certa complecti.
3. Ut minor probabilitas in concursu majoris,
agnoscatur esse vera probabilitas distincta à
dubio, quod juxta prædicta, sic manifestè de-
claro. Si enim major probabilitas tolleretur mi-
norem probabilitatem sibi oppositam, sequere-
tur etiam minorem probabilitatem tollere ma-
jorem probabilitatem oppositam, quod neutra
pars admittet. Statuamus enim majorem pro-
babilitatem involuere sex gradus apparentiaæ de
veritate objecti, & oppositam minorem pro-
babilitatem quatuor gradus apparentiaæ verita-
tis ejusdem objecti. Si major probabilitas de-
beat tollere illos quatuor gradus tanquam sibi
oppositos, ergo etiam minor probabilitas, quæ
constat quatuor gradibus, debet elidere qua-
tuor gradus majoris probabilitatis sibi oppo-
sitaæ, quæ sex gradibus constat; ergo tantum
relinquit duos gradus, qui soli non sufficiunt ad
confi-

constituendum iudicium probabile de objecti veritate. Ergo si nullo modo admittendum sit, quod minor probabilitas tollat oppositam majorem, pari ratione admitti non potest quod major probabilitas elidat minorem, & in electum ex ea parte tantum dubium relinquat. Quomodo verò quodvis iudicium, etiam minus probabile, à dubio distingui debeat, dilucidè ostenditur supra part. 3. tract. 1. in Princip. 16.

Denique pro veritate & usu hujus doctrinæ sufficiet adducere breviter communem praxim Ecclesiæ, quæ clarè patet primò, ex jure Canonico in cap. *Laudabilem* de frigidis & maleficiatis, Ubi conjugibus naturaliter frigidis, si id prius probari non poterat, conceditur experimentum triennale, in quo post copulam per biennium frustra attentatam, multò probabilius est subesse impedimentum impotentiae, adeoque matrimonium nullum esse, ac tutius à copula tentanda abstinere: de quo in §. præcedenti.

2. Idem manifestum est in eo, quod illicitum non sit se determinare ad formandum iudicium internum de conceptione non immaculata Virginis Deiparæ, quamvis illa opinio jam apertè minus probabilis censeatur.

3. Omni ævo Sancti Patres, & Ecclesiæ Prælati docuerunt & inculcarunt, quod Religiosus, ut perfectus sit, debeat Prælato obedire in omnibus quæ manifestè non repugnant legi divinæ, aut Ecclesiæ determinationi. Ac proinde si Superior ordinet rem probabiliter licitam subditus debet obedire etsi oppositum ipsi appareat in se probabilius & tutius; quod etiam extendunt ad ordinationes sub præcepto

Tom. II.

D

non

74 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
non obligantes. Certum autem est . præcep-
tum vel ordinationem Superioris non reddere
licita , quæ ex se essent illicita. Ac proinde
alios etiam in agendo posse prudenter for-
mare Conscientiam practicè certam circa ea
quæ apparent directè minus probabilia, minus-
que tuta.

4. Idem ostenditur in Pontificibus Romanis
qui ut diximus in §. superiori in praxi sæpe se-
cuti sunt partem minus probabilem minusque
tutam, dum dispensarunt in voto solenni casti-
tatis, quod minus probabiliter licere, cum Divo
Thoma docent passim Thomistæ , & alij non
pauci agnoscunt. Neque per hoc illi Pontifices
opinionem minus probabilem reddiderunt cer-
tam aut probabiliorem. Nam S. Thomas qui
postea vixit, & eorum gesta non ignoravit con-
trariam docuit, & alij posteriores. 2. Pontifices
plurimi, ut Pius V. Gregorius XIII. alique varij
dispensarunt sæpius in matrimonio rato quod
fieri non posse S. Bonaventura, Scotus, & Sco-
tistæ communiter cum pluribus docent, & non
pauci probabilius admittunt, & haud dubiè tu-
tius opposito : De quo plura supra in §. 1.

5. Eadem doctrina declaratur recepta in ma-
teria justitiæ, in qua etsi opinio sit minus pro-
babilis, quod res ad me pertineat, non ideo te-
neor illam alteri tradere pro quo stat opinio
magis probabilis. Quia inquirunt, non debeo
præstare solutionem certam pro debito incerto.
Quod non minus locum habere videtur, quando
obligatio legis est incerta, & pro ea solutio sive
executio certa exigitur, dummodo conscientia
practicè certa formetur, juxta normam supra
assignatam.

Sed

Sed in prædictis semper observandum, Usus opinionis minus probabilis locum non habere, ubi agitur, non tantum de honestate actionis, sed insuper de valore operis, ut in administratione Sacramentorum extra necessitatem, vel ubi intercedit certa alterius injuria, aut lex, aut conventio procedendi ex certioribus, ut in Judice, & hujusmodi aliis.

Ex his patet, tam ratione, quam praxi in omni genere hominum prudentissimorum, sententiam hanc, quam vocant benigniorem, semper locum & usum habuisse: & cum illa consistere viam prudenter formandi conscientiam in operando practicè certam & securam. Via veritatis objectivæ unica est, & in tramite indivisibili consistens, quàm certò attingere paucis datum. Nonne igitur æquè laxitatis arguendus, tam qui ad sinistram per nimium sentiendi rigorem, quàm qui ad dexteram per nimiam benignitatem ab hoc indivisibili tramite declinat? Nonne æquè injustum, ligare ad indebita, quam à debitis absolvere? Ut ergo laxi non simus, utrumque caveamus.

S. 3.

Dissolvuntur aliquorum Theologorum argumenta.

Objectis primò, Qui sequitur opinionem minus probabilem, minusque tutam, incurrit majus periculum peccandi, quam si amplecteretur opinionem probabiliorē, ac tutiorem. Hoc verò existimari debet illicitum, ut quis sciens, volensque se violandæ legis periculo exponat.

D 2

Ref-

Respondeo negando antecedens, & id quod gratis supponit. Nego inquam, illum qui opinioni five magis five minus probabili adhæret, ullum peccandi periculum adire: frustra igitur de majori periculo disputatur, ubi nullum incurritur. Certus enim est se prudenter, adeoque licite agere, quando procedit ex opinione quam constat esse verè probabilem, five niti ratione vel autoritate non levis momenti: qui autem prudenter agit non potest formaliter peccare, etiamsi contingeret objectum circa quod versatur esse materialiter malum, five aliqua lege prohibitum. Nullum igitur hic incurritur periculum peccati formalis, omne autem periculum peccati materialis semper evitare nullâ lege jubemur, uti etiam ex resolutione, & dispensatione summorum Pontificum supra demonstravi.

Instat tamen iterum Wendrochius hoc Syllogismo, ut ipse arbitratur, gravissimo; sed nullius ponderis, si rectè libretur. Ille inquit, contra conscientiam agit, qui id facit quod conscientia judicat non esse faciendum. At cum aliquis probabilius esse censet, aliquid esse illicitum quam licitum, utique etiam probabilius esse judicat fugiendum id esse, quam faciendum. Ergo qui sic affectus operatur, procedit ille contra lumen ac judicium suæ conscientiæ.

Respondeo, admissâ majori, falsam esse minorem quæ subsumitur, nec minus fallacem esse consequentiam quæ inde deducitur. Falsum, inquam est, quod probabilius censet id sibi fugiendum esse, quam faciendum: imo certò stravit actionem suam, hic & nunc licite exercendam, dum probabili ratione, adeoque prudenter
judicat

judicat legem non obstringere, nec eam sibi factis innotescere. Itaque imperitè supponit Wendochius hæc duo semper esse connexa: objectum quocunque modo judicari malum, sive lege prohibitum; & actionem quæ tendit in objectum semper judicari illicitam: cum tamen sæpe contingat legis prohibitionem tam imperfecto judicio innotescere, ut prudenter concludere possim me illâ non obligari.

Obiicit idem tertio, argumentum desumptum ex sequela in materia fidei periculosa. Si licet alicui, contra propriam opinionem quam judicat probabilem, sequi alienam sententiam æquè aut minus probabilem, eique tutò acquiescere: ergo etiam Hæreticus, qui eo devenit ut veritatem Ecclesiæ Romanæ judicet esse probabilem, poterit nihilominus suæ hæresi adhærescere, & immori; quam nempe ob auctoritatem suorum Ministrorum æquè, aut etiam minus probabilem esse decernit.

Respondeo, negando consequentiam. Quia Hæreticus ille non potest bonâ fide sistere in ista opinione probabili, quia potest, ulterius investigando notas veræ Ecclesiæ, veritatem fidei certò deprehendere: adeòque imprudenter acquiescit opinioni tantum probabili illius rei, in qua potest certitudinem attingere, dummodò in veritate investiganda moralem diligentiam adhibeat. Insuper in materia fidei peculiare est, quod ipse error materialis, annexa habeat incommoda maxima, in carentia Sacramentorum, aliorumque mediorum ad salutem conducentium. In aliis autem actionibus merè ad humanos mores & commercium pertinentibus, cum non detur via ad certam rei veritatem perveniendâ

78 Pars 3. tract. 3. De Opinionum probabilitate
quocunque studio inquiratur, prudenter acqui-
escit animus veritati probabiliter inventæ, cum
non possit morali diligentia veritatem certam
& indubitatam attingere. Fateor autem in qua-
vis materia, si cum morali & moderata diligen-
tia promptum sit ad certam rei veritatem pene-
trare, licitum non esse sistere in opinione tan-
tum probabili: atque ita consequenter assero, in
die jejunii fas illi non esse vesci carnibus qui ex
diverso pulsu campanarum probabile judicat
nondum adesse horam noctis duodecimam, si ex
instrumento mathematico quod in promptu ha-
bet, certò possit horam noctis explorare. Nihil
igitur ex hac sententia incommodi redundat, in
quo vel ipse Wendrochius, vel ejus affectæ ali-
quam laxitatis, aut malæ fidei speciem redar-
guant.

Objicies quartò, cum Sinnichio, dictum Chri-
sti, *Ego sum veritas*, non autem dixit, ego sum
probabilitas. Ergo non licet sequi opinionem
merè probabilem.

Respondeo in simili forma. Dixit Christus, *E-
go sum ostium*, non verò, ego sum fenestra. Ergo
necessè est semper intrare per ostium, nunquam
per fenestram. Dico igitur hanc objectionem
posse in ipsum auctorem retorqueri. Si enim ex
eo quod Christus dixerit, *Ego sum veritas*, illicitum
sit amplecti opinionem probabilem, nefas etiam
erit sequi sententiam probabiliore aut moraliter
certa, sæpe enim contingit illis non subesse veri-
tatem, cum judicium quod nobis apparet mora-
liter certum, possit falli, & omni veritate destitui.

Instat tamen ex autoritate S. Augustini lib.
de util. credendi cap. 11. „Quod intelligimus de-
bemus rationi, quod credimus autoritati,
quod opinamur errori.„ Ergo opinio ad ni-
hilum

hilum valet nisi ut à veritate aberremus. Quia, inquit Sinnichius, opinantem latet veritas etiam dum adest, adeoque sic agit ac si veritas semper abesset.

Respondeo, S. Augustinum loqui de opinione longè diversa à iudicio probabili, de quo hoc loco disceptamus, uti patet ejus verba attentius expendenti eodem cap. 111. Tria, inquit, alia hominum genera profectò improbanda ac detestanda, primum est opinantium, id est, eorum qui se arbitrantur scire quod nesciunt. Ubi disertè ostendit se agere de opinione quæ adjunctam habet æstimationem falsam, eorum scilicet qui putant suam opinionem esse perfectam scientiam, quod semper est erroneum: opinioni autem de qua hic agimus, nemo nisi fatuus ejusmodi persuasionem adjungit, cum agnoscant omnes opinionem esse assensum incertum, & à scientia omnino diversum. Neque verum est quod adjungitur, opinantem sic agere ac si veritas semper abesset. Quia etsi is iudicet opinando posse falli, non existimat tamen suæ opinioni falsitatem actu subesse, imo probabile iudicat suam opinionem veritati conformem esse, seque cum probabili veritatis notitia prudenter procedere. Quæ ergo veri specie dici potest, illum qui opinatur falsitatem implicite semper amplecti, atque ita agere ac si veritas omnino abesset?

Objicies quintò, cum Mercoro. Si licitum foret sequi sententiam merè probabilem, Adam & Eva manducando pomum vetitum immunes fuissent à violatione præcepti divini: quia poterant pro se obtendere sententiam probabilem, quæ docet legem pænalem non obligare in conscientia, cum Navarro, Lessio, Valentia,

80 *Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate*
tia, aliisque: præceptum autem primis parentibus impositum prolatum est in forma legis pænalis, In quacuaque die manducaveritis moriemini. Ergo excusandi sunt primi parentes à peccato formali, & posterius ab originali, si norunt sibi formare conscientiam artificio sententiæ probabilis.

Respondeo, negando illud Assumptum, quod plusculum præfert salis, quam scientiæ. Siquidem ignorat Adamum & Evam nullam habuisse opinionem sive probabilem, sive improbabilem in primo illo statu innocentiae, ut disertè docet D. Thomas Q. 18. de veritate art. 6. ubi sic concludit: Ex quo patet quod solum in eo (primo homine) nulla falsa opinio fuisset, sed penitus nulla opinio in eo fuisset, & quidquid cognovisset secundam certitudinem cognovisset; in statu scilicet illo innocentiae perseverans. Quinimo tam clarè constabat illis de voluntate divina, ut persuasio illa, quæ pertrahente de fructu vetito comederunt, censeatur etiam formalis infidelitas, ex plurium Patrum sensu, ut tradit Bellarminus in tom. 4. de amiss. gratiæ & statu peccati cap. 6. Corruit igitur tota basis hujus Machinæ contra usum probabilitatis jam inde ab Adam; frustra quæsitæ.

Objicies Sextò, Major probabilitas elidit minorem. Ergo non licet in operando sequi sententiam minus probabilem in concursu sententiæ probabilioris.

Respondeo neque assumptum, prout patet ex dictis §. precedenti. Porro pro majori claudatione dico, Rarò admodum hunc casum in praxi locum habere: quia valdè rarus est & singulariter doctus, qui ex principiis intrinsicis potest sufficienter discernere, quanam ex duabus

bus sententiis probabilibus sit probabilior, sive, an rationes sint verè tales quæ elidant probabilitatem sententiæ oppositæ. Videmus enim experienciâ assiduâ inter doctiores, id quod uni probabilius apparet, alteri minus probabile videri. Unde patet quam esset ipsis etiam doctis onus intolerabile, & passim moraliter impossibile sententiam magis probabilem investigare, & invenire, antequam possint licitè operari. Cum igitur hoc sit tam incertum, difficile non est iudicium de majori probabilitate *suspendere*, & uni parti verè probabili se prudenter accommodare.

Sed ponamus virum doctum rationibus utrimque studiosè ponderatis, unam partem iudicare probabiliorē, sic ut oppositam probabilitatem elidat. Vel id iudicat evidenter, vel tantum probabiliter. Si evidenter, sic ut oppositam probabilitatem manifestè elidat, & tollat, jam ea pars est illi moraliter certa, eamque sine dubio præferre debet.

Si autem iudicat esse probabiliorē, & oppositam probabilitatem elidere, iudicio tantum probabili, adeoque incerto, potest prudenter iudicium illud, forte errare, uti etiam inter doctos sæpè contingit, atque ita iudicium reflexum formare, se prudenter acturum etiam si alteram partem quæ passim probabilis habetur, in operando sequatur. Et hoc locum habet etiam quando opinio apparet extrinsecè probabilior, quia adhuc non constat quod illa quæ majori falcitur autoritate melioribus rationibus stabiliatur, cum alii has, alii illas præferant.

Rationes autem suspendendi iudicium de majori alterius partis probabilitate, & sequendi
D 5
aliam

82 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
aliam minus probabilem, possunt esse sequen-
tes.

Primò, quia neque constat, neque credibile est extare præceptum generale investigandi & sequendi partem probabiliorem, propter difficultates maximas quæ inde sequerentur in commercio humano. Quando enim postea occurreret nova ratio contra sententiam quæ antea videbatur probabilior, oporteret rescindere contractum ex sententia probabiliori initum: revocare consilium ex illa datum: refarcire restitutionem ob majorem probabilitatem pridem factam, aut non factam &c. uti notavi supra Part. 3. tract. 1. P. 14. Imò fere hæc præstanda essent quoties prodit novus Author qui ostendit partem illam non esse probabiliorem: aut quando peritus iudex in pari causa fert sententiam contra opinionem quæ tibi in agendo aut consulendo visa est probabilior. Certum denique est, nullum dari præceptum generale sequendi semper tutiora, ut in consiliis Evangelicis, & aliis innumeris ostendi potest.

Secundò, si pro sententia probabiliori daretur talis obligatio, sæpe tolleretur in Repub. omnis subordinatio, ac recta gubernatio. Dum enim superior imperabit aliquid probabiliter licitum, & oppositum subdito videbitur esse probabilius, & rationes oppositas elidere, non licebit illi de majori probabilitate suum iudicium suspendere, aut suo superiori obtemperare conformando se illius sententiæ minus probabili, si illicitum sit in concursu probabilioris sequi sententiam minus probabilem. Quod quam perniciosum foret, & omnis disciplinæ laxatum nemo non videt: uti etiam insinuatum est supra.

Tertiò,

Tertiò, si per majorem probabilitatem semper elidatur minor, sic ut non liceat dicto modo præscindere, & minus probabilem amplecti, Inde sequetur, non licere etiam sequi sententiam magis probabilem: Probatur sequela, ex dictis §. superiori post medium.

Objicies septimò, prohibita est ab Innocentio XI. propositio hæc 3. *Generatim dum probabilitate, sine intrinsecâ, sive extrinsecâ quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.* Ergo non licet sequi sententiam probabilem relictâ probabiliori.

Respondeo, negando consequentiam: quæ sic concludit: Non licet sequi *probabilitatem quantumvis tenuem*: Ergo non licet sequi ullam probabilitatem quantumvis non tenuem, relictâ probabiliori. Vide quæso, an consequens illud in antecedente contineatur. Certè non magis quam hic: Pater præcepit filio, ne ambulet in extrema crepidine ripæ fluminis: ergo præcepit filio ne usquam ambulet in ripa.

Dico igitur, nusquam nos docere (ut ex antedictis liquet) quòd generatim liceat sequi sententiam probabilem: etenim excipimus casum, quo agitur de valore Sacramenti extra necessitatem, vel quo certa injuria, periculum proximi, lex aut conventio in contrarium adest. Et ratio est, quia in similibus quamvis opinio quædam sit speculativè probabilis, non tamen est practicè talis.

Secundò dico, probabilitatem longè aliter accipi à nobis, quàm in propositione damnata: à nobis accipitur pro ea quæ nititur motivo gravi, in propositione pro ea quæ nititur motivo levi, atque etiam pro verisimilitudine qualibet, uti patet ex illis verbis: *quantumvis tenui.* Additur

84 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
ibi quidem: modo à probabilitatis finibus non exeat;
sed per hoc intelligi nequi probabilitas illa rigoro-
sa seu strictè accepta: alioqui enim proposi-
tio illa sibi contradiceret, cum implicet juxta
communiorè & à nobis assignatam notionem
probabilitatis, dari aliquam opinionem *quan-
tumvis tenuem*, id est, tenui prorsus fundamento
subnixam, & tamen à probabilitatis finibus non
exire..

Præterea vix ulla Theologis doctrina est
communior, quàm ad licitum usum probabili-
tatis requiri, ut probabilitas sit certa; probabili-
tas autem *quantumvis tenuis* tandem deficit à cer-
titudine: neque enim quod proximè accedit ad
confinia probabilitatis & improbabilitatis, fa-
cilè dictu est sitne probabile an improbabile, ita
ut vel hoc titulo propositio sicut jacet, scanda-
losa sit, aut temeraria, statuendo scilicet aut e-
ligendo illud pro regula actionis moralis, quod
proximè, aut forte reipsa accedit ad improba-
bilitatem & imprudentiam. Actus enim vir-
tutum extremi & tenuissimi tam parum distant
à vitiis oppositis, ut vix ab his discerni possint,
ut rectè exprimit Sapiens, *vult, & non vult piger.*
Sed & notandum est, Idem non minus locum
habere in sectando nimio sententiarum rigore,
ut consideranti facile parebit: à finibus enim
virtutum tam per excessum, quàm per defectum
degeneratur, ut in justitia valdè rigorosa, &
valdè languida. Hinc monet scriptura: *Noli
esse justus multum. Non sapere plusquam oportet sa-
pere, sed ad sobrietatem.*

Quinimo hæc doctrina potius ex superioribus
objectione videri possit potius novum robur as-
sumere. Quia declarando licitum non esse o-
perari ex probabilitate *quantumvis tenui*, satis in-
sinuatur.

finuatur, probabilitatem certam, & minimè tenuem nullo modo improbandam esse: ad hoc enim limitatio illa deseruit. Quin etiam cautum fuit, ne actio ex illa ipsa tenui probabilitate censeretur reprobanda, nisi addendo, *quantumvis* tenui, & nisi dicatur, *generatim*, ac etiam *semper* cum ea prudenter agi. Vide an exceptiones illæ non potius firment regulam doctrinæ quæ oppugnatur, & superius exposita est.

Objicies octavò, cum Scriptore recenti: Quædam è propositionibus ab Alexandro VII. & Innocentio XI. prohibitis, erant ante prohibitionem verè probabiles, quamvis oppositæ essent probabiliore & tutiores; & tamen omnes & singulæ prohibentur tanquam scandalosæ & in praxi perniciosæ: ergo signum est, non licere sequi sententiam probabilem, relictâ probabiliore & tutiore: quia alioqui illæ propositiones non potuissent eatenus prohiberi.

Respondeo, negando sequelam: nam inde tantum sequitur, opiniones quæ verè sunt probabiles, posse reddi absolutè improbabiles, si nempe per Sedem Apostolicam declarentur scandalosæ aut aliâ censurâ afficiantur, ut etiam insinuatum est supra P. XXIII. Ad probationem dico, opiniones quæ antea non sunt scandalosæ, reddi tales, dum incipit certò constare omnibus consideratis illas jam non niti motivo gravi, in oppositum accedente condemnatione Pontificis imò potest sententia quædam effici absolutè improbabilis, quando aliquis particularis invenit novam & solidam rationem, quæ manifestè elidet rationem oppositam: ex quo non inferes illam antea non fuisse probabilem & tutam, imò & probabiliorem, imò & communem.

Nonne at notum est Philosophiæ peritis axioma
Aristote-

Aristotelicum: Falsa sæpè sunt probabiliora veris? Nemo certè peritus supponit probabilitatem esse prædicatum objecto intrinsicum & inseparabile, norunt omnes illam se tenere ex parte nostri intellectus tali motivo instructi, uti in omni Dialectica docetur.

Hinc æquo Judici statuendum relinquo, quam recta sit hodie quorundam in Scholæ unius Authorum accusatio. Si horū aliquis sententias aliorum aliquas etiam meritò impugnaverit, hoc ipsum in displicentiam non modicam trahitur, uti ex præteritis nimis notum est. Si è contra, aliquã aliorum Authorum sententiam, postea improbatam, cum multis agnoverit probabilem, statim illi uni, non aliis, sententia ista imputatur, & adscribitur, quamvis etiam multis modis illam limitaverit, aut etiam contrariam tradiderit. Hoc, inquam, quam rectum & sincerum sit nihil statuo, sed æquo lectori in rebus passim modernis utiliter considerandum committo.

Postremò congeruntur varia loca, partim ex Jure Canonico, partim ex autoritate Patrum, & Doctorum deprompta; quæ contra usum sententiæ probabilis frustra intorquentur: eo quod non pertineant ad statum hujus controversiæ, in multis ab aliquibus non satis examinata, qui sæpe inter conscientiam probabilem, & dubiam non discernunt, & consilium amplectendi tutiora cum præcepto confundunt. Hæc autem summoperè cavenda sunt in hac quæstione, quã nulla est per Theologiam universam ad praxim magis necessaria, ideoque hic paulò latius deducenda fuit.

S. 4.

An & quomodo assertio unius Authoris possit reddere sententiam probabilem, sic ut eam practicè liceat amplecti?

HÆc quæstio magnâ contentione utrimque agitata, non adeo videretur peregrina, si ij qui sustinent partem negativam, satis attenderent quid alii affirmant. Certum est primò, Non satis esse ad probabilitatem opinionis, quod contineatur in libro alicujus junioris aut moder- ni Scriptoris, etsi non constet eam à Sede Apo- stolica rejectam esse ut improbabilem. Con- stat hoc ex propositione 27. ab Alex. VII. dam- nata 24. Sept. an. 1666.

Non sufficit etiam opinionem aliquam obi- ter aut ex incidenti traditam esse ab uno autho- re sive antiquo, sive recenti, præsertim si alii oppositam ex professo docuerint, præter alia superius annotata.

Dico tamen primò, Censeri debet opinio om- nino probabilis quæ ab unico Authore multum perito, ac probo traditur, in re quam non præter illum tractavit, si ipse judicet eam non repugnare sensui communi, & aliis nihil in ea appareat quod absurdum judicetur.

Et probatur: Quia quod nititur motivo ple- rumque connexo cum veritate illud meritò & prudenter censetur probabile. Atqui Autho- ris multum periti, ac probi assertio est tale mo- tivum. Quia vir probus rarò mentitur, & pollens doctrinâ sæpius veritatem attingit, ra- rius in errorem labitur: Ergo illius assertio pru- denter

§§ Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
denter censetur esse certò probabilis. Cumque
solus rem ex professo examinaverit, nulla est
opposita autoritas, quæ elidat vim hujus mo-
tivi, quod ab istius viri assertione & iudicio de-
sumitur. Et hæc ratio videtur non minus evi-
denter id quod assumpsi probare, quam uni ar-
tifici prudenter credendum in arte quam ipse u-
nus exercet, nisi constet ipsius resolutionem ex
sinistro affectu procederet; quod de Authore
probo non præsumitur, nisi aliunde probetur.

Sed quid si Author ille tantum dicat Resolu-
tionem quam tradit, sibi videri omnino pro-
babilem, non verò absolutè certam & eviden-
tem?

Respondeo, hoc etiam casu eam ut probabi-
lem prudenter recipi posse esse. Id enim evincit
ratio jam tradita, de ipsius asseveratione cum
veritate potius quam falsitate connexa: eoque
magis quod facile sit de probabilitate iudicium
certum proferre; quod nempe assertio nitatur
ratione vel autoritate non levis momenti, quæ
prudentem assensum mereatur.

Quæres, quid si Author ille, vel alii, tantum
asserant, sibi probabile videri assertionem ali-
quam esse probabilem?

Respondeo, quæstionem hanc, si termini pe-
netrentur, nodum non habere adèò difficilem
quam aliqui apprehendant. Quid enim est ali-
quid probabiliter videri probabile, quàm omni-
bus expensis posse iudicari adesse sufficientem
rationem vel autoritatem, ex quibus mereatur
determinatum assensum? Hæc autem si adsint,
objectum apparet reflexè saltem probabile, hoc
est, mereri prudentem & determinatum assen-
sum, & intellectum non debere circa illius pro-
babilitatem dubium, aut suspensum hæcere.

Quod

Quod si contingat intellectum hærerere & sistere in solo iudicio de probabilitate probabilitatis partis minus tutæ, illicitum esse inde procedere ad operationem meritò docet Card. Lugo de fide disp. 1. sect. 1. Honoratus Fabri in dial. de opin. probabili citans Bresserum de conscient. lib. 3. c. 5. Merulam, Mastrium, Spinulam, Medinam. 1. 2. quæst. 19. art. 6. Quibus accedit Baldellus lib. 4. disp. 10. n. 5. nec non P. Ant. Terrillus in fundam. theol. mor. pag. 300. Non desunt tamen qui sententiam prædictis oppositam tradunt, & illis forte consentirent plures, qui negant requiri ipsum dictamen ultimum moraliter certum, ut quis absque formali peccato opinionioni probabili se conformet; quam sententiam tenet Vasquez. 1, 2. disp. 62. c. 9. Anton. Perez. certam. 10. cap. 2. Vericelli tom. 1. quæst. mor. tract. 2. q. 11. n. 2. Petrus de Tapia in Cate-na moral. lib. 1. q. 8. a. 12. Neque D. Thomam aliter sentire de eo qui probabiliter & cum formidine iudicat, sed tantum de eo qui dubitat, censet Barth. Medina 1. 2. q. 19. a. 6. §. *si quis*, sed illa opinio nobis in praxi laxior apparet, qui non tenuem & incertam, sed solidam, & certam probabilitatem requirimus. His obiter notatis, ad quæstionem in titulo propositam.

Dico Secundò, Potest unicus Author sententiam aliquam reddere probabilem, contra communem aliorum opinionem, si rationibus in contrarium allatis solidè respondeat, & pro sua parte novas adferat rationes, quæ tantum habeant momenti, ut aptæ sint movere virum peritum & probum absque passione ad recedendum à communi, & novam unius opinionem recipiendum.

Probatur ratione satis evidenti: Quia in re morali.

90 *Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate*
morali consensus Authorum communis non est
adeo certus, quin absolutè falli possit: Suppo-
nimus enim rem non esse per se evidentem, aut
à Deo revelatam. Ergo fieri potest ut aliquis
Sagaci ingenio rem investigando latentem er-
rorem deprehendat, eumque refutet, & verà
solidâque ratione oppositam veritatem confir-
met, ac in lucem proferat. Hoc si forte aliquis
reipsâ præstiterit, nova illa unius Doctoris sen-
tentia, contra communem, digna erit ut proba-
bili assensu ab intellectu bene disposito recipia-
tur. Et verò multæ de facto sunt sententiæ in
Theologia, Philosophia, ac Mathesi, quæ olim
communi consensu receptæ, postea errore per
novum authorem sufficienter detecto è Scholis
evanescere,

Quinimo argumento ad hominem hanc con-
fessionem ab ipsis Adversariis facile eliciemus.
An non ad hanc usque ætatem communis erat
Authorum sententia, licitum esse usum opinio-
nis probabilis? Illam doctrinam nonnulli hoc
tempore ut improbabilem reiiciunt, & contra-
riam admittendam non dubitant. Non alia certe
de causa, quam quia sibi persuadent suorum
aliquem capisse detegere communem illum Ca-
suisitarum errorem, eumque solidè refutasse, &
argumenta in lucem protulisse quibus commu-
nis sententia ita labefactatur ut opposita doctri-
na illi omnino præferri debeat. Atque ita doc-
trinam hanc, de unius Authoris opinione, com-
muni quandoque præferendâ, simul ipsi oppug-
nant, simul exemplo suo & calculo confirmant.

De cetero, sufficere quandoque unius Docto-
ris auctoritatem ad constituendum opinionem
quam in praxi sequi liceat, tradunt authores
plurimi, quorum plerique minori quam nos li-
mitatione

mitatione utuntur. Ex his viginti quatuor adducit Vericelli tom. 1. quaest. moral. tract. 2. singularium q. 5. inter quos est Angelus, Sylvester, Sanchez, Vasquez, Molfesius, Pasqualigus, Rolandus, Villalobos, Clavis Regia &c. Accedit Thomas Hurtadus Resol. moral. tract. 4. cap. 8. n. 911. affirmans unum Doctorem classicum sufficere ad constituendum opinionem probabilem, pro se adducens insuper Baldellum, Martinez, Bonacinam, Reginaldum, Curielem, Suarium, Pasqualigum, à quo refert alios innumeros in eandem sententiam citari decif. 360. His addit idem Hurtadus in Append. ad tract. 10. c. 3. n. 33. Magistrum à S. Thoma, Pontium, Torrez, Malderum, Sylvium &c. Ex quibus patet non esse peregrinum, incidere posse casum, quo possit aliquis, re debite ponderatâ, se unius Authoris opinioni conformare, quamvis id rarissimè contingat quando plures authores utrinque concurrunt, patet ex utraque assertione quam nos supra posuimus.

Ex quibus patet, posse evenire ut nec tres, nec quinque, nec decem Authores sufficiant, ut opinio aliqua sit practicè probabilis. Quando praesertim plures & melioris notæ Authores communi consensu, & absque passione, aut partium studio pronunciant, istam opinionem absolutè, & in praxi esse improbabilem. Aut quando deprehenditur talem opinionem alicui Pontificum Decreto omnino adversari. Sicut ex utroque capite nunc improbabilis est sententia docens, absolutionem Sacramentalem absenti collatam esse validam, quam ante declarationem Clementis VIII. Authores multi, & graves docuerunt. Quia in his & similibus deficit tunc fundamentum prudentis assensus.

Hinc

Hinc quoque manifestum est, probabilitatis defensores non metiri opinionis licitum usum, aut probabilitatem, ex solo Authorum numero. Multò minus passim docere, Illud omne esse practicè certum, quod est speculativè probabile, quod aliqui ipsis imperitè affingunt. Denique probabilitatis Accusatores omnes transcendere voluit illi qui asserit, *Probabilistas plus sibi attribuerent, quam attribuunt Pontifex, Ecclesia, ac ipse Deus.* Nemo hoc credet qui Theologorum modernorum doctrinam communem intelligit.

§. 5.

Qui & quales sint pauci Recentiores Scriptores, qui communem de probabilitate doctrinam impugnant.

Confirmato usu recto opinionis probabilis tam ratione, quam autoritate inexpugnabili, ac dissolutis adversariorum argumentis: restat nunc demonstrandum quam invalida sit autoritas ac conatus paucorum Scriptorum qui postremis hisce temporibus communem omnium aëvo doctrinam impugnare exeperunt.

Magno impetu improbabilitatis Authores infurrexit Montaltius in suis Epistolis, quas vocat Provinciales; Wendrochius in Notis ad Epistolas Provinciales, quibus disputationem de probabilitate annexuit; ac Paulus Irenæus in suis Disquisitionibus. Sed quam infelix fuerit horum trium conatus eventus docuit. Montaltij Epistolæ Provinciales condemnatæ sunt, ac legi aut retineri prohibitæ per Bullam Alexandri VII. datam 6. Septembris anni 1657. quæ etiam Lovaniæ

nij publicata fuit. Wendrochij liber, cum opere dicti Montaltij, ac Irænei, flammis publicè traditus est decreto Regis Galliae edito Parisijs 23. Septembris 1660. Decretum illud antecessit contra hos triumviros, Censura plurium Episcoporum, Doctorum, ac Professorum Facultatis Parisiensis 7. Sept. 1660. quæ declarat in eorum scriptis propugnari hæreses Jansenianas ab Ecclesia damnatas, eaque passim scaterere maledicentiâ, ac petulantia quâ nulli hominum conditioni parcunt: Ac proinde decernit Opus illud esse dignum pænâ libellis famosis à Jure constitutâ.

Scripsit quoque Vincentius Baronius librum, qui inscribitur Theologia moralis, adversus Probabilistas. Contra illos etiam stylum armavit Thomas Hurtado in suis Resolutionibus Moralibus. Sed quam hi parum solidis nitantur principiis vel inde satis prodiderunt, quod uterque in plurimas ex propositionibus ab Alexandro VII. damnatis impegerint, ut apertè detexit D. Nicolaus du Bois in Tractatu pererudito quo dictas propositiones elucidavit, & suis quamque Authoribus adscripsit. His accessit gallicè Theologia quædam Moralis edita sub nomine Curatorum Franciæ, quæ aded imperitè ab ipso Controversiæ statu aberrat, ut nec sibi, nec prædictis Authoribus satis cohæreat. Multa quoque contra probabilitatis usum suo Sauli Exregi inferuit Eximius D. Sinnichius, sed ista D. Guilielmus le Maire fusè eventilavit. Inter Iurisconsultos pridem, Illustrissimus Prosper Fagnanus adversus probabilitatis usum calamum strinxit; Antonius quoque Merenda Iurisconsultus, in suo libro de Consilio, eandem doctrinam vehementer impugnat. Quamvis non videatur Fagnanus

94 *Part 3 tract. 1. De Opinionum probabilitate*
nanus omni probabilitati absolutè adversari,
dum num. 448. sic resoluit: *Authoritas unius*
gravis Doctoris reddit opinionem probabilem,
& est fundamentum sufficiens eam tenendi, &
ad praxim deducendi, si in contrarium nullus
occurrat Doctor, & utrimque sint rationes æ-
quæ probabiles.

Postremò, Benignam sententiam oppugnavit
Julius Mercorus Mantuæ Inquisitor in sua *Basi-*
Theologiæ Moralis, qui in hac Controversia dis-
cutienda sedulus & moderatus fuit, nec in praxi
à sententia communi multum recedere videtur.
Adeo ut apud Wendrochium illi obiiciatur, to-
tum ex illius assertis efficaciter stabiliri, quod in
aliis reprehendit, ac proinde illum in *appendice de*
probabilitate, ex professo impugnat. Sed nec Wen-
drochij doctrinam ferre potuit ipse Vincentius
Baronius, quam insectatur part. 2. a. pag. 340.

His æquâ lance perperis facile est judicare,
hos paucos Scriptores, nec omnes sibi constan-
tes, nec inter se in oppugnando probabilitatis
usu cohærentes fuisse. Nec videtur quisquam
habere conditiones à nobis supra requisitas, ut
unus Author novus reddat opinionem suam
probabilem contra communem aliorum senten-
tiam. Veniemus nunc ad Particulares sententias
de quarum probabilitate, hoc tempore disputa-
tur, aut aliquando disputatum fuit, ut de statu
& ratione controversiæ constare possit.